

2017 1200

Seat No. MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - II

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।	
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।
१ .	अवबोधनम् । (केऽपि द्वे कृती कुरुत ।)
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । यदि ग्राहकः विक्रेयवस्तुविषये सन्तुष्टः न भवति तर्हि ग्राहकन्यायालयं गन्तुं ग्राहकस्य अधिकारः ।
(ii)	कः कं वदति ? माता प्रथमशाकविक्रेतारं वदति ।
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । पर्यावरणरक्षणार्थं प्लास्टिकस्युत्तानाम् उपयोगः करणीयः । - असत्यम् ।
उ. १	ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।
१ .	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । कबड्डी एतां साङ्घिकीं क्रीडां वैश्विकस्तरं नेतुं महाराष्ट्रेण एव प्रथमप्रयासः कृतः ।
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । बीजिङ्गनगरे समायोजितायाम् ऑलिम्पिकस्पर्धायां भारतदेशेन सुवर्णपदकं विजितम् ।
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । अधुना केवलं भारतदेशे कबड्डी एषा क्रीडा क्रीड्यते । - असत्यम् ।
२ .	पृथक्करणम् ।
	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">कबड्डी- सङ्घटनायाः स्थापना</div> <div style="font-size: 2em;">→</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">ऑलिम्पिक - वैश्विकक्रीडास्पर्धासु प्रवेशः</div> <div style="font-size: 2em;">→</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">चीनदेशेन कबड्डी क्रीडायाः स्वीकारः</div> <div style="font-size: 2em;">→</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">कबड्डीक्रीडायाः सुवर्णकालः</div> </div>

उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)	
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	१
१)	समीपे, दूरे, निकषा, निकटे । - दूरे ।	
२)	रुग्णः, भिषक्, रोगी, अस्वस्थः । - भिषक् ।	
(ii)	विशेषण-विशेष्य - अन्वितिः । (मेलनं कुरुत ।)	१
	विशेषण विशेष्य	
	द्वितीये दिने	
	द्वौ युवानौ	
(iii)	सेवाव्रतिनः, सहायकस्य, तस्य, तयोः ।	१
२.	पृथक्करणम् ।	२
	यथाक्रमं घटनाः लिखत ।	
(i)	नागार्जुनः राजानं गत्वा प्रार्थयत ।	
(ii)	महाराजः द्वौ युवानौ प्रेषितवान् ।	
(iii)	'इदं गृहीत्वा स्वगृहं गच्छतम्' इति नागार्जुनः युवानौ अवदत् ।	
(iv)	द्वितीयः युवा रुग्णस्य समीपे स्थित्वा सेवां कृतवान् ।	
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।	
उ. २	अ) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१.	शब्दज्ञानम् ।	१
(i)	चतुर्थपदं लिखत ।	
	अनुलोमः : प्रतिकूलः :: स्वीकुर्वन्ति : त्यजन्ति ।	
(ii)	समूहेतरपदं लिखत ।	
	सरित्, नदी, निर्झरः, तटिनी । - निर्झरः ।	
२.	पृथक्करणम् ।	२
	वेतसः → नमति → स्थानम् आसाद्य तिष्ठति	
	अपरे → यथास्थानं तिष्ठन्ति → ततः स्थानं त्यजन्ति	
उ. २	ब) पद्यांशान् पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
१.	अवबोधनम् ।	
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	
	प्रज्ञा पुरुषस्य कुलं, विभवं यशः च निहन्ति ।	१

उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)					
(i)	शस्त्रैर्हतास्तु रिपवो न हता भवन्ति प्रज्ञाहताश्च नितरां सुहता भवन्ति । शस्त्रं निहन्ति पुरुषस्य शरीरमेकम् प्रज्ञा कुलं च विभवं च यशश्च कदाचन ॥					२
(ii)	अतिथिर्बालकः पत्नी जननी जनकस्तथा । पञ्चैते गृहिणा पोष्या इतरे च स्वशक्तितः ॥					२
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत ।					२
(i)	पित्तं यदि शर्करया - शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ।					
(ii)	रसायनमिव प्राज्ञैः - हेलया न कदाचन ।					
(iii)	साम्भैव यत्र सिद्धिर्न - तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः ।					
(iv)	शनैः शनैश्च भोक्तव्यम् - स्वयं वित्तमुपार्जितम् ।					
	तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।					
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत ।					२
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)					
		प्रथमा बहुवचन	सप्तमी एकवचन	षष्ठी द्विवचन		
	नाम	दिशः	शाखायाम्	शशिनोः		
	सर्वनाम	वयम्	तस्मिन्	तयोः		
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)					२
	विध्यर्थः	द्वितीयः भविष्यकालः	प्रथमः भूतकालः	वर्तमानकालः	परोक्षः भूतकालः	आज्ञार्थः
	पीडयेत्	पास्यति	अपिबत्	रोचते	जगाम	यच्छतु
इ)	समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) समस्तपदानां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत ।					२
	समस्तपदम्	समासनाम				
(i)	लोकप्रियः -	सप्तमी तत्पुरुष समास				
(ii)	वैधाचारः -	कर्मधारय समास				
(iii)	अल्पसारः -	बहुव्रीहि समास				
(iv)	अवर्णनीया -	नञ् तत्पुरुष समास				
(v)	साशङ्कम् -	अव्ययीभाव समास				
(vi)	मूलशाखान् -	इतरेतर द्वन्द्व समास				

<p>इ) उपपदविभक्तिः । उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) शिक्षणं विना जीवनं व्यर्थम् । (ii) मातामही प्रतिसोमवासरे शिवमन्दिरं गच्छति । (iii) एष क्रीडाप्रकारः महिलानां कृतेऽपि प्रचलितोऽस्ति । (iv) ग्रामात् दूरं पाठशाला अस्ति । (v) रामेण सह सीता वनम् अगच्छत् । (vi) कूपस्य समीपे आम्रवृक्षः अस्ति ।</p>		२
<p>उ) रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) जानास्येव = जानासि + एव । (ii) मूर्ध्नोऽस्य = मूर्ध्नः + अस्य । (iii) उभावपि = उभौ + अपि । (iv) काश्चिच्च = काश्चित् + च । (v) बहिस्तिष्ठन्ति = बहिः + तिष्ठन्ति । (vi) अतिथिर्बालकः = अतिथिः + बालकः।</p>		२
<p>ऊ) सङ्ख्यावाचकविशेषणानि - रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।) (i) साधुः एकस्मिन् उटजे निवसति स्म । (ii) पाण्डवाः पञ्च आसन् । (iii) द्वयोः मित्रयोः न्यायशास्त्रं प्रियमासीत् । (iv) मार्गं चत्वारि वाहनानि सन्ति । (v) मम मातामही दिनस्य द्विवारम् औषधं सेवते । (vi) शाकुन्तलस्य चतुर्थः अङ्कः अतीव सुन्दरः अस्ति ।</p>		२
<p>चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।</p>		
<p>उ. ४ अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत । अ) वाक्यनिर्माणम् । कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत । (i) शिशुः दुग्धं पिबति । (ii) छात्रः पाठं पठति । (iii) अश्वः चणकान् खादति । (iv) बालिका नृत्यं करोति ।</p>		४
<p>आ) परिच्छेदपूर्तिः । मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत । 'लोके न किम् अशक्यं नाम' इति कोऽपि विदेशीयो महापुरुषः प्राह । 'अशक्यम्' इति एतत् पदं मूर्खाणामेव कोशे लभ्यते, इति अन्य कश्चन महापुरुषः । 'अशक्यमपि शक्यं भवति प्रयत्नात्' इति एकस्य सत्पुरुषस्य सुभाषितम् । अतो मानवेन प्रयत्न एव सततं कर्तव्यः । आलस्यं सर्वथा विनाशाय कल्पते । आलस्येन गतं प्रदीर्घमपि जीवितं न जीवितम् । महान्तोऽपि गुणाः निष्फलाः यदि ते न उपयुज्यन्ते । यः सर्वं कालं निद्रया नयति स खलु मृत एव मन्तव्यः।</p>		४
** ** *		